

Policie ve škole

Výtah s využitím zdroje: Škola a právo: Policie a škola, Praha: Dr. Josef Raabe, 2018, 33. ISSN 1804-5537.

Oznamovací povinnost

Vedení školy nebo školského zařízení spolupracuje s obvodním oddělením Policie ČR podle místa příslušnosti školy. Ve škole či školském zařízení musí být k dispozici čísla, kam se v případě nutnosti obrátit a jak postupovat v případě zjištění závažných sociálně patologických jevů. Problémy spojené s drogami, násilím, šikanou a dalšími sociálně patologickými jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci s rodiči v souladu s právními předpisy.

Prevence a oznamování podezření na trestnou činnost dětí oznamovací a mládeže a trestnou činnost páchanou na dětech a mládeži je povinnost důležitým okruhem spolupráce školy či školského zařízení s policií. **Oznamovací povinnost** je dána ustanoveními § 367 a 368 trestního zákoníku (zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Podle § 367 TZ (Nepřekážení trestného činu) **je povinností všech zaměstnanců školy/školského zařízení, pokud se hodnověrným způsobem dozví, že někdo připravuje nebo páchá trestný čin, toto spáchání nebo dokončení trestného činu přerušit.** Podle § 368 TZ (Neoznámení trestného činu) je povinností všech zaměstnanců školy/školského zařízení, pokud se hodnověrným způsobem dozví, že někdo spáchal trestný čin, tento **trestný čin oznámit bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.**

Hodnověrné dozvědění se v praxi znamená, že se může jednat o sdělení dítěte, které popíše, co se mu děje, a učitel rozpozná (na základě svých znalostí a důvěrného vztahu vůči dítěti), že nefabuluje. Dalším hodnověrným zjištěním jsou markanty fyzického týrání, modřiny, zranění či jiná lékařská diagnostika, ale rovněž i identifikace průvodních jevů - permanentní ospalost dítěte, pláč, zamlklost, nepřiměřené nebo neobvyklé reakce apod.

Potrestán bude ten, kdo spáchání nebo dokončení trestných činů (např. tělesné týrání, pohlavní zneužívání a týrání, citové týrání, zanedbávání, trestné činy týrání svěřené osoby, vraždy, loupeže, znásilnění, drogové delikty, majetková trestná činnost apod.) nepřekazí nebo jejich spáchání neoznámí.

Vstup policie do školy nebo školského zařízení

Ředitel školy/školského zařízení nemůže bránit policii ve vstupu do školy/školského zařízení s ohledem na obecná ustanovení trestněprávních předpisů o povinné pomoci policejním orgánům. Ředitel tedy poskytne v případě, že je o to policií požádán, vhodnou místnost k výslechu žáka ve škole/školském zařízení. Nejde samozřejmě o striktní dodržování předpisů, ale měla by zde existovat snaha o maximálně dobrou spolupráci policie a školy či školského zařízení, vzájemný respekt a vstřícnost v zájmu dětí a mládeže, ale i v obecném zájmu.

Prokázání totožnosti policisty

Policista je povinen při výkonu své pravomoci prokázat svou příslušnost k policii, a to stejnokrojem s identifikačním číslem, služebním průkazem, odznakem služby kriminální policie nebo ústním prohlášením „policie“. Zaměstnanec školy/školského zařízení jednající s policií si zaznamená potřebné údaje, zejména jméno a příjmení osob, číslo průkazu či identifikační číslo, adresu služebny a telefonický kontakt. V případě pochybnosti, pokud jde o totožnost příslušníka policie (zvláště v případě předvedení dítěte mimo školu/školské zařízení), ověří zaměstnanec školy/školského zařízení totožnost telefonickým dotazem na pracoviště policie, které dotyčný příslušník uvedl a služebním průkazem či odznakem služby kriminální policie doložil.

Postup při předvolání, předvedení nebo zajištění žáka

Policie může nezletilého předvolat nebo i předvést na své služebny. **Ve školách a ve školských zařízeních od nezletilých žáků lze vyžadovat podání vysvětlení, provádět výslech svědka, výslech osoby podezřelé nebo výslech obviněného poté, kdy je ředitel školy/školského zařízení nebo jeho zástupce seznámen s předmětem policejního úkonu včetně důvodů, jež k němu vedou.** To se týká i případného uvolnění žáka ze školy či školského zařízení pro potřebu policie, např. k rekonstrukci na místě činu, rekognici, označení míst páčání trestně činnosti, k vydání věci, k výslechu či podání vysvětlení na útvaru policie. Jedná se tedy o všechny policejní úkony ve smyslu zákona o Policii ČR (zákon č. 273/2008 Sb.), ať již jde o poškozeného, svědka či pachatele protiprávního jednání.

Škola/školské zařízení musí podle občanského zákoníku vykonávat náležitý dohled nad nezletilými žáky. Pokud má být předvolání nebo předvedení a výslech žáka/dítěte provedeno ve škole či školském zařízení z důvodu zajištění, aby nebylo mařeno další vyšetřování, není předem vyzkoušen zákonný zástupce žáka, **zajistí škola přítomnost pedagoga - zaměstnance školy/školského zařízení**, neboť za žáka v době vyučování odpovídá. Z pohledu ředitele školy/školského zařízení není přípustné, aby tato povinnost byla nahrazena dohledem jiné osoby než zaměstnance školy/školského zařízení, i když jde o osobu způsobilou, například sociální pracovníci, psychologem apod., které si třeba policie přivede s sebou.

Předvolání osoby mladší 15 let

Osobu mladší 15 let lze předvolat k podání vysvětlení předvolání osoby nebo jinému úkonu pouze prostřednictvím jeho zákonného zástupce, orgánu sociálně-právní ochrany nebo prostřednictvím školy, již je žákem, nebo jiného obdobného zařízení. Vyžaduje-li závažnost nebo neodkladnost prováděného šetření předvedení osoby mladší 15 let na útvar policie, je předvedení prováděno zpravidla policisty v občanském oděvu za použití civilního vozidla. Specialista zajistí bezprostředně po předvedení přítomnost osoby způsobilé k jejímu střežení i k případné účasti na služebních úkonech. Je-li předvedení provedeno ze školy nebo zařízení, specialista zajistí **přítomnost třetí osoby po celou dobu služebního zákroku i služebních**

úkonů. Pominou-li důvody předvedení, **osobu mladší 15 let předá zpět do školy nebo do školského zařízení, ze kterého byla předvedena, nebo ji předá zákonnému zástupci.**

Předvolání osoby mladší 18 let

Jedná-li se o osobu mladší 18 let, je policista **povinen ihned předvolání osoby po zajištění vyrozumět zákonného zástupce této osoby.** V případě zajištění osoby mladší 15 let, vždy těž bez odkladu, vyrozumí orgán sociálně-právní ochrany mládeže. Po zajištění je policista povinen na žádost zajištěné osoby vyrozumět o této skutečnosti její příbuzné, popřípadě jím určenou osobu.

Podání vysvětlení žáka

Policista je oprávněn požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele, jakož i k vypátrání hledaných nebo pohřešovaných osob a věcí. **Podat vysvětlení je osoba povinna vyhovět ihned v případě, že jde o závažnou trestnou činnost.** Pokud jsou tato vysvětlení požadována od dítěte, je třeba o úkonu předem vyrozumět zákonného zástupce. To neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit. Na způsobu vyrozumění se domluví policista s vedením školy nebo školského zařízení.

Výslech žáka

Škola musí o výsledku žáka vyrozumět zákonného zástupce dítěte, pokud tak již neučinila Policie ČR. V případech, kdy by mohlo být takovým oznámením mařeno další vyšetřování a po předchozí dohodě s odpovědným pracovníkem policie, vyrozumí škola či školské zařízení zákonného zástupce bezprostředně po souhlasu policie. Sdělení v nevhodnou dobu by například mohlo v některých případech ohrozit i bezpečnost dítěte (např. týrání nebo zneužívání v rodině apod.).

Podle ustanovení trestního řádu a zákona o Policii ČR mohou být mladiství vyslýcháni bez účasti osob vykonávajících dohled nad nezletilými.

Obhajoba mladistvých

Trestní právo však stanoví, že u mladistvých obviněných je **nutná obhajoba.** Obhájce se tedy povinně zúčastňuje všech úkonů trestního řízení včetně výslechu. Přítomen může být dále znalec, konzultant či tlumočník. Jiná situace však nastává při výslechu dětí, kdy platí i ustanovení trestního řádu o povinnosti informovat zákonné zástupce před započítáním úkonu. To neplatí pouze tehdy, když provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit. **Povinnost ustanovit mladistvému obviněnému obhájce a informovat zákonného zástupce před výslechem o této skutečnosti nenáleží řediteli školy, popř. školského zařízení, ale vždy se jedná o povinnost orgánů činných v trestním řízení.**

Školy a školská zařízení mají pochopitelně zájem, aby bylo respektováno v první řadě předvolání prostřednictvím zákonných zástupců. Současně je ovšem jasné, že ve značné míře jsou vyšetřovány děti z problémových rodin a z rodin, kde rodiče často trestnou činnost dětí kryjí nebo se nacházejí v roli pachatele a nemají zájem na jejím řádném vyšetření. Je proto

nutné individuálně posuzovat konkrétní situaci a snažit se vyjít policii vstříc, i když to znamená určitou zátěž pro pracovníky školy/školského zařízení, zvláště v situaci, kdy je zapotřebí předvést dítě nebo mladistvého na příslušnou služebnu policie.

Závěrem je třeba připomenout, že i pro děti a mládež v plné míře platí **presumpce nevin**y, jakož i **striktní ochrana jejich práv včetně práva dítěte na obhajobu a práva odepřít výpověď na jedné straně a dodržování povinností včetně státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti na straně druhé**. Není snad ani nutné připomínat, že dítě nemůže a nesmí být v souvislosti s výsledkem ani slovně napadáno nebo sankcionováno. Pokud by bylo dítě předvedeno ze školy či školského zařízení, je nutné, aby už i po cestě byl přítomen pedagog či jiná osoba k tomu určená. V předškolních zařízeních je třeba uvedené postupy vždy uplatňovat zvláště citlivě a opatrně.

Postup školy či školského zařízení

V případě, že se na některého zaměstnance školy či školského zařízení obrátí policie s požadavkem na poskytnutí součinnosti, je třeba dodržet následující postupy:

Předně je třeba zjistit předmět a důvod návštěvy a okamžitě informovat ředitele školy či školského zařízení nebo jeho zástupce, který zajistí vše potřebné a hlavně rozhodne o dalším postupu. Dále se musí zjistit, zda požadovaný úkon nelze provést mimo dobu vyučování.

Policie by si měla žáka předvolávat především prostřednictvím jeho zákonných zástupců, nebo orgánu sociálně-právní ochrany a teprve pak prostřednictvím školy či školského zařízení. Tato hierarchie by měla být vždy dodržována. Také musí platit, že policie přijde do školy či školského zařízení jen tehdy, když se dítě nedaří nikde jinde zastihnout, když rodina nereaguje na předvolání nebo když je to nezbytné z časových důvodů pro urychlení vyšetřování.

Jednání policie s dítětem přímo ve škole či ve školském zařízení by mělo být omezeno jen na nejnutnější možnou míru. Policie totiž může jednání s dítětem stejně dobře provést na úřadovně policie nebo na odboru sociální péče v místě bydliště.

Jak již bylo řečeno výše, ředitel školy/školského zařízení (jeho zástupce) musí zjistit **totožnost příslušníka** a požádat o předložení služebního průkazu, odznaku služby kriminální policie. Při jakýchkoliv pochybnostech musí jeho totožnost ověřit telefonicky na pracoviště, které dotyčný uvedl.

Následně ředitel školy (jeho zástupce) zjistí, o jaký **typ jednání** půjde. Zřídka asi půjde o klasický výslech, spíše jen o podání vysvětlení nebo informaci. Kompetence různých typů policistů (obecní policie, Policie ČR) jsou různé a za jejich dodržení je odpovědný policista, nikoliv škola.

V případě, že dítě má být vyslýcháno ve škole, zajistí ředitel školy (jeho zástupce) **vhodnou místnost k jednání a pedagogický dohled nad jednáním**. Pokud jde o dítě mladší 15 let, pak musí být u jednání kromě policisty a dítěte vždy někdo další. Nerozhoduje, zda jde o výslech či jen podání informace. Tato další osoba musí mít kvalifikaci pro práci s dětmi, může to být tedy především pedagog nebo psycholog. O konkrétní osobě rozhodne podle momentální situace ředitel (jeho zástupce). Stává se, že někdy policie přivede s sebou i cizího sociálního nebo jiného pracovníka, který má kvalifikaci pro práci s dětmi. I v takovém případě musí

ředitel (jeho zástupce) zajistit, aby jednání byl přítomen zaměstnanec školy, tedy osoba, kterou dítě zná.

Ředitel školy/školského zařízení by měl mít **přehled o každém jednání policie**, které proběhne na půdě školy nebo školského zařízení.

Písemný záznam z jednání podepisuje zaměstnanec školy/školského zařízení, který byl přítomen u jednání a vyžádá si kopii záznamu pro potřebu školy nebo školského zařízení.

V neposlední řadě je třeba zjistit, zda policie informovala zákonné zástupce dítěte nebo žáka.

Povinnost zajistit informovanost zákonných zástupců má jak policie, tak škola/školské zařízení.

Spolupráce školy/školského zařízení a policie v souvislosti s návykovými látkami

Při řešení problematiky spojené s užíváním návykových látek spolupráce školy/školského zařízení je třeba spolupracovat s celou řadou institucí. **Spolupráce a policie musí být navázána dříve, než nastanou problémy.** Je třeba si vybudovat korektní vztahy s obvodním (místním) oddělením Policie ČR a znát kontakt na specialistu Policie české republiky na oddělení (odboru) obecné kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování Policie české republiky na okresním (obvodním, městském) ředitelství, popř. správě kraje nebo správě hl. m. Prahy, které se zabývá odhalováním a dokumentováním kriminality dětí, závadového chování dětí, trestnou činností páchanou na mládeži a závadovým jednáním a spolupracuje se školami a školskými zařízeními. V rámci vytváření preventivních programů je užitečné být v kontaktu s **Preventivně informační skupinou Policie ČR**, která je zřízena u okresních (obvodních, městských) ředitelství policie.

Poznámka pořadatelů

Obsah článku nelze aplikovat na činnost městské policie. Její poslání je jiné. V případě výzvy k jejich zásahu se radši osobně informujte o jejich možnostech pomoci při řešení (většinou pořádkového) problému v DM nebo nejbližším okolí.